

Țara Noastră

După reîntoarcerea Regelui

— Din expunerea făcută la adunarea din Cluj a partidului
poporului —

O mare schimbare s'a produs în țară, și după ce ea s'a săvârșit, datorita oamenilor politici e să chibzuiască și să tragă concluzii pentru ziua de mâine. Bucuria pentru fericita transformare se desprinde de pe buzele tuturor. Da, avem Rege. Avem un Rege vârstnic, înzestrat cu toate atributele necesare pentru a îndeplini marea și nobila misiune ce I-a fost dată. Avem un Rege tânăr, depozitar al atâtor amintiri care-L leagă de țară, născut pe pământul nostru, confundat cu idealurile noastre, făcând parte din acea generație de dinainte de război, din a cărei frământare și din ale cărei jefre s'a născut România de astăzi. Avem Rege, aceasta e marea bucurie a noastră, a tuturor.

Cu cât căutăm să pătrundem mai bine această mulțumire și să o atragem în sferele rațiunii, cu atât ne dăm seama de însemnătatea clipei. Perioada dinainte a fost așa de îngrijitoare, încât însăși existența ideii monarhice la noi ajunsese să fie primejduită. Regența, chemată să răspundă pentru îndeplinirea prerogativelor regale, era o instituție, care nu putea să dureze zece ani. Prin felul cum a fost alcătuită din elemente fără nicio legătură organică între ele, lipsită de orice tradiție în istoria românească și de orice înrudire sufletească cu poporul nostru, această Regență era sortită din capul locului unui faliment inevitabil. Doi ani și jumătate au fost de ajuns, ca să cheltuiască popularitatea dinastiei. Lovitura de grație s'a întâmplat în ziua când d. Iuliu Maniu a introdus în palatul regal pe d. C. Sărățeanu, în calitate de rudă a dlui Vaida. Atmosfera morală din jurul Co-

roanei a fost pătată de acest om de pe stradă, chemat pe negândite să îndeplinească rolul supremului factor constituțional. Atunci ne-am dat seama, că principiul monarhic e amenințat, și că salvarea lui se impune ca o necesitate de existență pentru țară. Noi ne-am zis, că suntem predestinați ideii monarhice, atât prin lipsa de pregătire a maselor cărora li s'a dat în mână arma sufragiului universal, cât și prin vecinătatea amenințătoare a sugestiilor trimise de peste Nistru. Ne-am uitat în jurul nostru, și am înțeles repede, că singurul salvator se găsea exilat, dincolo de hotare, era prințul Carol care își avea reședința sa la Paris. Față de nedreptatea făcută, sentimentul public era unanim în a exprima o dorință resimțită pretutindeni: — „Să vie mai curând“. Noi am înțeles această frământare din țară, căci omului public îi revine rolul de a pune pecetea rațiunii pe o simțire populară.

Nu sunt dintre aceia cari fac indiscreții, și nu voi încerca, nici cu acest prilej să trag jarul la oala mea, cum fac alții în aceste momente când din toate colțurile răsar protectorii binevoitori și necheamați, cari se laudă, că ei l'au adus pe prințul Carol. Noi suntem, însă, acei cari revendicăm pentru noi ca un titlu de adevăr, meritul de a fi spus cei dintâi, că Regența este o instituție indeziderabilă. E încă proaspăt în mintea dumneavoastră, desigur, congresul partidului poporului, unde d. general Averescu a arătat imposibilitatea de a merge mai departe cu o instituție hibridă, care luând asupra ei îndatoririle Coroanei, și exercitându-le în chipul cunoscut, împingea țara spre destrămare. Mulți au zis atunci: Cum se poate, ca partidul nostru să-și taie toate drumurile spre Regență, când Regența era factorul constituțional, care ar fi urmat să ne aducă la guvern. Trebuie să vă dați, prin urmare seama, că atunci când Generalul Averescu a spus: — „A vorbi cu trei însemnează a vorbi în văzduh“, știa că Regența e o instituție care va sbura ea însăși, în scurtă vreme, în văzduh.

Peste câteva săptămâni d. general Averescu s'a întâlnit cu prințul Carol la Bellinzona, iar eu însuși am avut cinstea să fiu primit de actualul Rege al României la Paris. Nu sunt autorizat să desvăluiesc nimic din conversația d-lui general Averescu cu prințul Carol la Bellinzona, — d. general Averescu a spus atât cât a crezut nimerit să spună, — nici nu vă voi arăta cecece am vorbit la rândul meu cu prilejul întâlnirii dela Paris. Pot să declar atât: E mai mult decât o greșală politică, e o nepermisă indelicatețe să se afirme, că cineva ar fi adus în țară pe prințul Carol. El a venit singur, din propria lui voință, ca un act spontan, și când a coborât din aeroplan ca o binecuvântare n'a avut nevoie de nimeni, căci toți erau alături de el. Acesta e adevărul, și nu-i în interesul țării să-l falsificăm. Noi nu fragem poliță de recunoștință pentru atitudinea noastră, căci nu numai noi, ci toți l'au voit.

Numai d. Iuliu Maniu nu vrea să înțeleagă acest adevăr, și de aceea, încercând să meschinizeze un eveniment istoric, vrea să schimbe bucuria țării în bani mărunți electorali, ca să câștige ceva pentru bucuria sa proprie. Ce și-a spus d. Maniu? Era la sfârșitul guvernării,

cu capitalul popularității sale cheltuite, — căci d=sa a fost totdeauna un mare risipitor de toate capitalurile, — și prăbușirea îi era aproape. Atunci și=a spus: Iată o popularitate nouă, curată, imaculată, să mă înfășor în această mantie de hermină, și să=mi acopăr bubele mele pline de puroie, ascunzându=mi toate turpitudinile subț binevenită purpură regală . . . Este o psihologie obtuză, dar dacă o despic o pot pătrunde, și aceasta e realitatea. D=I Iuliu Maniu a văzut în restaurarea Regelui Carol al II=lea o mare făgăduință pentru sufletul mulțimii, și a socotit că poate s'o sconteze la ghișeul partidului său. Acest mare risipitor de făgăduințe, care ori pe unde a trecut a semănat câte una, într'un an și jumătate și=a cheltuit întreaga sa provizie de minciuni, așa încât, Regele când s'a întors în țara sa a găsit la cârmă un om gol.

Da, țara crede în Regele său, a așteptat în El un salvator, această salvare va veni, dar nu se va săvârși după programul învechit al d=lui Iuliu Maniu. Actul cel mai important al noii domnii va fi când această guvernare va fi aruncată la fier vechi, iar oamenii pe cari ea se rezimă vor trece la garderoba uzată, de care Regele cel nou nu se va mai servi. Eu mă bucur, că Suveranul, dintr'un scrupul explicabil, n'a dizolvat Parlamentul și, formând un guvern al actualelor majorități, l'a păstrat pentru câteva vreme pe d. Iuliu Maniu. Sunt mulțumit, că Regele a fost pus astfel în contact personal și direct cu d. Iuliu Maniu. Ar fi contat ca o mare abilitate a acestuia, dacă ar fi reușit să se strecoare prin aceste împrejurări hotărâtoare fără să fie cunoscut de Rege, fiindcă, vedeți, dela 4000 de kilometri lucrurile se denaturează, iar distanța poate da perspective amăgitoare. A trebuit să se petreacă cecece s'a petrecut, pentru ca să intervină o fatală ciocnire între două temperamente cu totul deosebite. De=o parte un om al faptelor, cu gândire sinceră, deprins să judece și să acționeze bărbătește, iar de partea cealaltă tot cecece poate fi contrarul acestor însușiri. Nu=i greu de prevăzut, că în cele din urmă va trebui să fie dat la o parte omul care încurcă lucrurile.

Imi pare bine că s'au găsit alții, cari să pună la punct procederea d=lui Iuliu Maniu, eu nu vreau să mai adaug niciun argument la cele date publicității, dar trebuie să spun, în legătură cu declarațiile recente dela Cameră ale d=lui Iuliu Maniu, că acolo unde anumite amănunte sunt cunoscute, sau se râde, sau se privește cu stupeoare. Ziarul „Cuvântul“ s'a însărcinat să ducă o campanie lămuritoare în această privință, și=i bine așa. E o reală operație moralizatoare, căci cecece face d. Iuliu Maniu se poate califica drept un act de imoralitate politică. Mă transpun în sufletul Regelui Carol, și mă întreb, cu sentiment privește M. Sa aceste minciuni?

Iată, domnilor, tragedia dlui Iuliu Maniu. Evenimentele îl strâng în clește, adevărul îl strangulează. A mințit o viață întreagă, iar astăzi moare în ochii unei țări întregi, strâns de gât de adevăr...

Actul cel mare al restaurației s'a petrecut fără a schimba prea mult fizionomia politică dela noi. Din fericire, o prefacere, care în alte țări ar fi dat naștere unor tragice convulsii, s'a desfășurat fără

nicio consecință turburătoare, fără o picătură de sânge. N'a curs nicio picătură de sânge, și totuși morți au fost. Morții se știu. Ei sunt conducătorii partidului liberal.

Imi reamintesc cu acest prilej istoria partidului liberal, pentru a recunoaște, că aproape totdeauna conducătorii acestui partid au fost în trecut la înălțimea evenimentelor. S'ar părea, că nu se poate spune același lucru despre epigonii de azi. Intre d. Vintilă Brătianu și I. G. Duca, pe cari evenimentele i-au găsit cu desăvârșire nepreparați, și între înaintașii lor, cari știau să le pregătească ei înșiși, nu mai găsim nicio legătură. Nu pentru actul dela 4 Ianuarie îi criticăm. Acest act aparține istoriei, iar noi suntem în plină actualitate. Avem dreptul, însă, să le reproșăm, că n'au înțeles necesitatea prefacerii de acum, sau au refuzat s'o înțeleagă. Partidul liberal s'a izolat de simțirea populară, și a te izola sau de bucuriile sau de durerile națiunii tale, însemnează că nu faci parte organică din ea. Desigur, că partidul liberal se va reface. El evoluiază chiar cu o viteză destul de grabnică, frunțașii săi vin și retractează unul după altul, încât se poate prevedea, că finalul va fi o declarație de complectă sumisiune. Ba, se va putea întâmpla, ca în cele din urmă liberalii să spună Regelui, că totdeauna au fost cu El, iar pe aici prin Ardeal vor umbla agenții lor, lăudându-se în fața poporului, că ei l'au adus...

Aceasta nu schimbă, însă, geografia politică. Oricâte declarații va face de-acum încolo d. I. G. Duca, care în materie de tranzacții e un as, M. Sa Regele își va aduce totdeauna aminte de aceia cari au zis: „Mai bine îmi închei cariera mea politică acum, decât să mă desonorez susținând pe fostul principe Carol“. Umbrele trecutului vor stărui mereu între actualul Suveran și aceia cari, cu câteva zile de reîntorcerea Lui, amenințau că-L vor împărtăși de soarta lui Alexandru Obrenovici. Va trebui să intervină, deci, o schimbare în politică. Speranțele partidului liberal se proiectează pentru ziua de mâine, — și știți că în politică acest „mâine“ poate să însemne 2 sau 5 ani, — se proiectează spre Gheorghe Brătianu, care reprezintă o făgăduință menită să transforme partidul liberal într'un organism viabil și util pentru interesele țării.

Soarta guvernului? Eu cred, că actualul guvern se află în plină descompunere. La venirea Regelui era complect uzat, și nu această împrejurare va fi de natură să-l salveze. Nu-i nevoie să vă reamintesc cele petrecute, dar îmi permit să întreb, care categorie socială mai reclamă pe d. Iuliu Maniu ca pe ocrotitorul ei? Recunosc, că aici în Ardeal, din pricina inerției, a depărtării, a unei rețele de interese familiare, mai stăruiesc încă unele rătăcirii pe alocuri, dar aceasta nu însemnează nimic. Integralitatea țării refuză acest guvern, ridicat prin demagogie și prăbușit din incapacitate. Regele, care simbolizează atâta dorință de prefaceri vii, stă de-o parte; iar guvernul, mort, de altă parte; între noul Rege și acest guvern vechi nu vedem nicio legătură. Noi aducem toate omagiile noastre Regelui, dar detestăm guvernul dlui Iuliu Maniu. E o bifurcare de simțire, pe care nu putem să n'o subliniem.

Guvernul, domnilor, e pe ducă între altele și fiindcă cele două ramuri care-l compun nu au izbutit nici până astăzi să se contopească. Sunt două elemente de simfirie diametral opuse, două mentalități cu totul deosebite. Cu fruntașii țărăniști, cu Iunian de pildă, eu pot să mă înțeleg, fiindcă dincolo de adversitățile politice găsim amândoi o insulă de simfirie, unde putem să vorbim ca doi români, câtă vreme între ei și d. Iuliu Maniu, cași între mine și d. Iuliu Maniu, nu există nicio legătură de înrudire sufletească, nicio comunitate de cugetare. Guvernul va cădea prin urmare, mai întâi prin retragerea încrederii Regelui, după ce Regele îi va cunoaște pe actualii Săi sfetnici. Se va prăbuși, apoi, lipsindu-i încrederea țării, și, în sfârșit, se va destrăma prin disensiunile sale interne. Nu va trece multă vreme, și partidul național-țărănesc se va despărți în două tabere diferite, în două tabere adverse. Eu, care de douăzeci de ani mă ocup cu d. Iuliu Maniu, îl pot da liniștit de-acum încolo pe mâna țărăniștilor, fiindcă nici eu nu voi fi în stare să găesc calificative mai aspre, decât cele pe care i le vor servi ei după o căsnicie numai de un an jumătate...

Aceasta-i situația. Logica evenimentelor împinge din nou partidul poporului spre un rol de răspundere. N'avem, se înțelege, nicio asigurare. Dar, judecați și dumneavoastră. Partidul liberal fiind izolat de viața politică iar partidul național-țărănesc fiind în ajunul plecării dela guvern și în plină descompunere, singur partidul poporului rămâne să ia răspunderea conducerii țării asupra sa. Alte elemente politice care să fie chemate a îndeplini acest rol nu sunt. Nu există altă posibilitate, decât ca guvernul de mâine să ne revină nouă, căci noi am fost de acord cu evenimentele care s'au desăvârșit, și noi avem soluții pentru a face față grelelor împrejurări de astăzi.

A governa în aceste împrejurări nu constituie o specială bucurie. Țara se găsește la o răspântie grea. Am trecut printr'un binefăcător botez moral odată cu venirea Regelui, avem un cadru nou, un punct arhimedic, pe care angrenajul vieții de stat să se poată așeza, dar prezentul nostru e încă trist. Principiul de autoritate va fi refăcut repede printr'o guvernare serioasă, dar viața colectivă prezintă aspecte multiple. Situația economică e precară, nu se știe ce se va mai întâmpla, căci țara e expusă unor dureroase surprize. Prețul cerealelor a început să scadă înainte de recolta cea nouă, și vom avea în curând spectacolul unui popor, care, strângând pe câmp rodul muncii sale, se va găsi mai sărac decât înainte. După prevederile oamenilor pricepuți, o perspectivă îngrijitoare se degajează din situația economică actuală. Va trebui, deci, ca dându-se la o parte orice demagogie, pe ruinele unei popularități câștigate prin înșelăciune, să se pună bazele unei gospodării chibzuite pentru ziua de mâine.

Noi nu suntem competiționari ai puterii. Generalul Averescu nu-i omul care să ceară guvernul, dimpotrivă, decâteori a fost vorba să i se ofere conducerea trebilor țării, totdeauna a chibzuit mai întâi, dacă poate să-și ia asupra sa o atât de grea răspundere. De aceea, gândindu-mă la îndatoririle zilei de mâine, am venit în mijlocul dum-

nevoastră pentru a vă atrage luarea aminte asupra stărilor de astăzi, și pentru a vă cere să vă puneți pe lucru și să vă preparați pentru guvernarea ce ne așteaptă. Scoateți poporul din ogașa periculoasă arătându-i nenorocirile care au izvorât pe urma minciunilor pe care le-a crezut, cerându-i să aibă încredere în dumneavoastră în măsura cinstei dumneavoastră, trecută în conștiința publică a colțului de țară pe care-l reprezentați.

Judecând rolul Ardealului în configurația politică a României, nu trebuie să uitați, că guvernul d-lui Iuliu Maniu, beneficiind de acea așteptare amăgitoare: „Să vie ardelenii!” s'a compromis pe sine, dar a compromis și Ardealul. Legenda, că noi ardelenii suntem mai occidentali, mai civilizați, mai bine pregătiți pentru conducerea țării decât frații noștri din vechiul Regat, această legendă a eșuat. A eșuat în mod deplorabil. Duceți-vă dincolo de Predeal, și veți constata la tot pasul că nu numai un simțământ de amărăciune, ci o declarată ostilitate s'a deslănțuit față de Ardeal. Oamenii instalați la cârma țării cu o foame milenară, au avut din nefericire, s'o recunoaștem, gesturi de o jignitoare indelicatețe față de vechiul Regat. Aduceți-vă aminte numai de invalizii, cari și-au lăsat oasele pe creștele Carpaților în drumul lor de desrobitori ai Ardealului, și cari au fost maltratați și batjocoriți de aceia, cari, eliberați de ei, s'au instalat astăzi la ministerul de Interne. Asemenea lovituri primite drept în suflet nu se pot ierta.

Ardealul trece, deci, în momentul de față printr'o eclipsă politică. Noi trebuie să reabilităm Ardealul. Noi, cei cari ne-am câștigat galioanele în lupta pentru dobândirea libertății naționale, cari ne simțim tot atât de români la București cași la Dej, în sufletul cărora se cufundă ca într'o mare apoteoză, tot ceeace-i românesc, noi suntem aceia, cari vom îndeplini rolul de a arăta, că un consorțiu de exploatare politică nu se poate confunda cu simțirea Ardealului adevărat. Rolul nostru va fi să arătăm, că dacă au fost oameni cari au greșit, ei nu au angajat Ardealul; căci ei sunt tot atât de departe de Ardeal cași de vechiul Regat. Rolul nostru va fi ușor, fiindcă în trecutul nostru, al partidului nostru, nu se găsește nicio greșală în ceeace privește legătura noastră cu simțirea românească de pretutindeni. Noi vom putea să ținem acest limbaj în numele ideii de integralitate românească, pe care am reprezentat-o totdeauna, înfățișând în acelaș timp, ca un revers al medaliei, necesitatea de a se respecta toate interesele speciale ale Ardealului. Vom fi consecvenți cu drumul pe care am mers până acum, arătându-ne convingerea, că tocmai pentru a desăvârși mai bine armonia marelui tot, apărând cași până acum principiul salvator al unității, nevoile locale ale fiecărui colț de pământ românesc vor trebui să fie satisfăcute în primul rând prin oamenii locului.

Deci, cred, că dupăce legenda Maniu va eșua, — a eșuat, zic eu, — noi vom fi aceia cari ne vom ridica înaintea Ardealului ca ultima speranță. Ultima rezervă suntem noi. Chiar și alminteri, dacă n'ar fi intervenit evenimentele din urmă, partidul liberal nu ar fi fost în stare să se prezinte cu sorți de izbândă, având o rețea inexistentă

de oameni în Ardeal; o țară nu se poate pune pe acțiuni, aici n'aveau ce căuta. Spre noi trebuie să se îndrepte cugetul tuturor celor cari au câștigat, pe prețul experiențelor recente, simțul politic necesar, mulțumită căruia să se orienteze în viitor.

Pasivitatea Ardealului din ultimii 50 ani, — pasivitatea de 1000 de ani, — n'a fost tocmai un bun sfetnic în epoca de creație politică de după unire. Când se va scrie cu imparțialitate istoria politică a Ardealului se va vedea, că rolul nostru n'a fost numai să apărăm aici ideea de unitate, ci noi am introdus pentru întâia oară în Ardeal noțiunea civilizată a organismului de partid. Partidul nostru a răsărit din acte de conștiință individuale. La adversarii noștri n'a cerut cuvânt decât instinctul tulbure și neguros. Cu conștiința limpede, că am fost pe drumul normal, că n'am făcut greșeli, putem să spunem că ziua când vom lua asupra noastră răspunderea situației are să ne găsească pregătiți. Lumea, după zece ani de învățătură scump plătită, își va deschide brațele să ne primească. Să ne adresăm tuturor celor cari au fărămă de minte, cari găsesc o fereștrică prin care să vadă adevărul. Vom redacta un manifest către toți oamenii de bine, cerându-le să ne vină în ajutor, indiferent cui au dat votul lor la ultimele alegeri. Toți fruntașii partidului nostru vor fi invitați să semneze acest manifest.

Vă mulțumesc pentru ascultarea pe care mi-ați dat-o. Văd desprinzându-se din fețele și din privirile dumneavoastră un simțământ de încredere și un optimism pe deplin justificat. Privind spre zburciumul acestei vieți, care nu-i, în definitiv, decât o risipire de energie sortită să lase într-o zi locul altor generații, eu mă simt împăcat, căci văd prin venirea Regelui Carol al II-lea consolidându-se un punct de sprijin, care înlătură grijile mele de ieri și îmi dă iarăș puțința să sper într-o Românie mai puternică și mai curată decât cea de ieri.

OCTAVIAN GOGA

Intre »Vintiliști« și »Gheorghiiști«

Restaurarea ordinii monarhice — prin anularea actului constituțional dela 4 Ianuarie 1926, și proclamarea Regelui Carol al II-lea — a produs o vie mulțumire în sufletul covârșitoarei majorității a cetățenilor României întregite.

Din declarațiunile făcute la 8 Iunie 1930 în ședința solemnă a Corpurilor legiuitoare ca și din tot ce a urmat de atunci încoace se poate descifra obșteasca bucurie pricinuită tuturor bunilor Români prin faptul că nedreptatea dela începutul anului 1926 a putut fi înlăturată fără nici o sguđuire pentru țară, fără nici o împotrivire periculoasă din partea guvernului sau a fostului consiliu de regență, a cărui disparafie nu e regretată de nimeni.

Repararea acestei nedreptăți era, după cum rezultă din destăinuirile d-lui general Averescu, chiar în intenșiile răposatului Rege Ferdinand, pe care l-a împiedecat însă lovitura de stat dela 4 Iunie 1927 și moartea prea timpurie a lua dispoziții concrete pentru repatrierea fiului său întâiu născut. Ziarul *Epoca* afirmă că însaș dimiterea inopinată a guvernului prezidat de Generalul Averescu ar fi fost provocată de șeful decedat al partidului liberal, care descoperise un „act de les-brătienism“ în tendința Generalului de a se înțelege cu Suveranul și cu partidele din opoziția național-țărănistă pentru a pregăti lucrurile astfel, încât la întoarcerea lui Carol în țară să poată fi evitate orice convulsțiuni păgubitoare.

Au rămas însă nelămurite până acum motivele adevărate ale actului precipitat dela 4 Ianuarie. Insaș Regele Carol al II-lea a mărturisit, că-i sunt *neînțelese* aceste motive... Din broșurile, pe care le-a publicat la 1927 și 1930 conducerea partidului liberal, nu se pot culege decât informațiuni privitoare la *pretextele* acestei procedări, șar nu la *motivele* ei, afară doar de unul singur, pe care l-ar mărturisi următorul pasaj din raportul, înaintat Regelui Ferdinand la 13 Noemvrie 1918: „pentru Suverani a ști să asculte este o calitate de căpetenie. Primul Wilhelm era poate mai puțin înzestrat decât cel de al doilea, dar el *știa mai bine să asculte*, și de aceea el va rămâne *Wilhelm der Grosse* și nepotul său *Wilhelm der Letzte*.“

Fără îndoială I. I. C. Brătianu se obicinuisse *prea mult* a fi ascultat în toate împrejurările și perspectiva unui viitor Suveran lipsit de calitatea, pe care el o considera ca fiind cu totul esențială pentru cel destinat să urce tronul României, aceea de a *ști să asculte* — ar fi putut să-l neliniștească tulburându-i socofelile de nelimitată cărmuire autocrată. Această neliniște va fi fost unul din motivele determinante

ale acțiunii, din care a izvorât hotărîrea dela 4 Ianuarie. Dar nu sin-
gurul. Asupra celorlalte motive deocamdată *tace cronica*. Ele par a
fi însă cunoscute foștilor colaboratori ai răposatului șef de partid și
guvern. Căci altfel ar fi greu de admis și de explicat ostilitatea lor
atât de categorică față de noul Suveran, despre care d. I. G. Duca
d. e. a cutezat să afirme că servindu-l „s'ar desonora” și că preferă
*să-și încheie cariera politică în prețuia proclamării lui Carol al
II-lea ca Rege al României*. Această declarațiune categorică a sur-
prins cu atât mai mult, cu cât ea venia din partea omului, despre
care se știe, că nu a fost în toate împrejurările solidar cu concepțiile
politice ale noului șef Vintilă Brătianu, și că prin atitudinile sale
separatiste, quasi-independente a pricinuit acestuia nu o dată, clipe
grele. Dar și ceilalți colaboratori ai lui Ionel și ai lui Vintilă Brătianu
s'au rostit în ședința comitetului de direcție, la 9 Iunie, în termiși tot
ațât de categorici împotriva noului Rege, asigurându-l pe d. Vintilă,
*că sunt gata de luptă și de sacrificii pentru apărarea actului dela
4 Ianuarie*.

Adevărat, că n'a trecut tocmai o săptămână și unii dintre ei,
dacă nu ne înșală memoria, însuș d. Duca a încercat să atenueze
prin interpretări eufemiste gravitatea declarațiunilor anterioare spunând
că atitudinea partidului liberal față de Regele Carol II nu trebuie în-
țeleasă ca ostilitate, ci pur și simplu, ca o *expectativă patriotică...*
Iar fostul ministru de culte C. Banu s'a grăbit să toarne și mai
multă apă în vin, adăugând că expectativa liberală va fi nu numai
patriotică, dar și binevoitoare. Atât de binevoitoare, încât nu vor re-
fuza liberalii „vintiliști” grația lor noului Suveran, îndată ce acesta
s'ar arăta aplicat *să-i asculte* și să le încredințeze cârma țării.

Tot *ascultarea „suverană”* apare și din aceste palindonii ca o
condiție de căpetenie a dinasticismului liberal de nuanță vintilistă.

Dar, iată că tânăra generație nu mai vrea să accepte, drept
table ale legii, opiniile șefilor înmărmuriți în disciplina de partid și în
sacrosanctul postulat al *ascultării fără murmur*. Însuș fiul autorului
principal al nedreptății dela 4 Ianuarie, tânărul profesor dela Univer-
sitatea din Iași, Gheorghe Brătianu are curajul patriotic de a se îm-
potrivi concepției constituționale-politice a unchiului său, acceptând
fără condiții faptul împlinit al restaurării ordinii monarhice prin proc-
lamarea Regelui Carol al II-lea. Sinedriul vintilist s'a grăbit a pe-
depsi manifestarea acestui curaj cu excluderea din partid a fiului fos-
tului șef de partid și de guvern Ioan I. C. Brătianu — grabă, pe
care unii dintre ceice au provocat și sprijinit cu votul lor această
excludere vor avea ocazie să o regrete mai târziu, dacă nu vor fi
regretat și până acum.

Oare, dacă tatăl celui exclus de vintiliști ar fi fost în viață la
9 Iunie 1930, ar fi procedat la fel? Oare, în acest caz, tânărul pro-
fesor dela Iași ar fost în stare să dea dovadă de acelaș curaj pa-
triotic? Respectul, pe care îl avem față de personalitatea acestuia
din urmă și față de memoria părintelui său, ne-ar îndemna să răs-
pundem la cea dintâi întrebare *negativ*, iar la a doua *afirmativ*. Căci

presupunem din partea inteligenței rezezi și comprehensive a fostului bărbat de stat o intuiție sigură a realităților, care ar fi putut să-l înduplece a-și modifica punctul de vedere dela 1926, după ce s'ar fi convins că precipitarea evenimentelor recente nu mai admitea susținerea lui obstinată. Și iarăș presupunem din partea fiului său, că ajutat de pătrunderea istorică, pe care a putut să și-o însușească prin studiile sale serioase, ar fi fost în stare să manifeste acelaș curaj patriotic, chiar în cazul, când n'ar fi izbutit să și înduplece părintele la o palinodie onorabilă, impusă de interesele superioare ale țării și ale solidarității cetățenești.

Fără a cunoaște vre-un amănunt din antecedentele hotărârii luate de G. Brătianu, am exprimat în ziua de 8 Iunie într'un cerc de priefeni la Ateneul Tătărași, părerea că tânărul istoric nu va fi un apărător al actului dela 4 Ianuarie și nu se va alătura atitudinii ostile, intransigente a unchiului său Vintilă. Un coleg al lui dela Universitatea din Iași, care se afla întâmplător de față, a afirmat însă că memoria tatălui său îl va obliga să aibă aceeaș atitudine. Iată că nu s'a întâmplat așa. Gheorghe Brătianu a pornit acțiunea sa patriotică și dinastică, fără a impieta asupra memoriei răposatului său părinte. Dimpotrivă, în repetatele sale declarațiuni și mai ales în apelul către țară a spus lămurit, că tocmai respectul tradiției monarhice și dinastice, în serviciul căreia s'au distins deopotrivă bunicul și părintele său, l-a determinat a se împotrivi curentului primejdios al vintiliștilor și a chema partidul liberal *sub flamura dinasticismului fără condiții* promițându-i că-l va scoate din „*încăperea strâmtă a unor principii din tiranică asuprire*” îndrumându-l spre o „*restaurare integrală a valorilor morale și a libertății de gândire*” — postulate pe care tânărul istoric le socotește drept condițiuni primordiale pentru viitorul acestui partid.

Atâta timp a fost loznica partidului liberal comprimată în cuvintele *prin noi înșine*. Dacă această loznică mult trâmbițată s'a dovedit pentru România întregită, în împrejurările economice ale ultimului deceniu, desastroasă, tot atât de desastroasă a devenit ea și pentru unitatea partidului liberal prin hotărârea dela 9 Iunie 1930. Ceice și-au dat atunci votul pentru excluderea lui Gheorghe Brătianu, pot rosti acum cu târzie cînța cuvintele: *prin noi înșine am sfărmat unitatea partidului liberal!*.. În cînța lor se poate furișa însă și un tainic sentiment de satisfacție, căci s'au învrednicit a pune prin votul lor stavilă ipertrofiei primejdioase a unei înjghebări tiranice, care și-a permis uneori a teoriza Țara și Coroana, întârziind în mod așa de păgubitor procesul de normalizare în politica internă a statului român întregit.

Adeziunile numeroaselor personalități și organizațiuni liberale la acțiunea lui Gheorghe Brătianu par a prevesti, că în procesul deschis acum între unchiu și nepot, acesta din urmă va avea câștig de cauză...

Adveniunt novi, veteres migrate coloni!

I. LUPAȘ

Soluția naturală

— Partidul poporului și succesiunea la tron —

Orice problemă a vieții publice, dacă observăm bine, își poartă cu sine, în chiar elementele ce o alcătuiește, *soluția naturală*. Menirea omului politic este tocmai aceea: de a o pipăi în concertul deslegărilor posibile și a-i înlesni înfăptuirea; de altfel mai totdeauna soluția naturală este și cea mai simplă.

Din nefericire, în viața statelor fără o tradiție de fier, jocul politic al partidelor aduce adeseaori pe planul prim interesele înguste, de partid sau personale. Acestea izbutesc atunci să abată din drumul firesc deslegarea problemelor în curs și să întunece clarviziunea adevăratelor soluții.

De la asemenea deslegări țara încearcă perturbări, care nu încetează de obicei de cât odată cu întoarcerea lucrurilor spre singura soluție, am numit-o pe cea *naturală*.

Problema succesiunii la tron a avut la noi nenorocul să fie privită prin prisma intereselor de partid. Ea a primit deci, cum era de așteptat, o deslegare alterată de elementul turburător al pasiunii, o deslegare dictată, nu de datele însăși ale problemei, ci de considerații străine ei. Țara s'a găsit astfel, într'o bună zi, în fața unei soluții artificiale și violente. »Maestrul« n'a băgat de seamă un lucru simplu: că pentru menținerea unei astfel de soluții, după moartea Regelui, toate guvernele erau osândite să întrebuințeze în mod permanent artificiu și violența. Era sancțiunea (poporul îi zice »blestemul«) pe care o purta cu sine soluția însăși.

Care era faptul?

În Decembrie 1925 Regele Ferdinand a fost adus la hotărârea de a admite și consfinți prin forme renunțarea fiului său Carol la situația de prinț moștenitor al Coroanei. Pentru a da hotărârii țării oarecum obiectivă, Regele a chemat într'una din zile la Sinaia pe șefii de partide și li-a împărtășit augusta sa hotărâre. N'a fost în esență un act supus deliberărilor, cum avea aparența. N'a fost măcar o consultare, cum ar sugera termenul: *consiliu de Coroană*, ce s'a dat acelei convocări. A fost numai *communicarea*, făcută de Rege șefilor de partide, a unei deciziuni pe care Parlamentul avea să o ratifice peste câteva zile la 4 Ianuarie 1926.

Trebue să recunoaştem, că desfăşurarea piesei n'a fost lipsită de măiestrie: faţă de şefii partidelor vorbea autoritatea unui Rege: faţă de Parlament operă autoritatea şefului de guvern: faţă de ţară soluţia era înfăişată ca voinţa nestrămutată a unui Rege patriot, el însuşi un îndurerat părinte. În actele publice însă, măiestria nu-i de ajuns: dacă nu este pusă în serviciul unei cauze drepte. Soluţia, pentru moment, a fost înghiţită; dar ea purta cu sine implacabil sancţiunea vindicativă. Marele maestru al ceremoniei din Decembrie 1925 nu băgase de seamă că »îşi fură singur căciula.«

Câtă vreme a trăit Regele, faptul era acoperit de autoritatea Lui; supapa a rămas neclintită pe locul ei. În răstimpul ce a urmat între moartea Regelui şi aceea a şefului guvernului liberal, chestia încă s'a putut menţine »închisă« prin artificii, prin violenţe şi, necontestat, prin autoritatea pe care I. Brătianu o exercita graţie trecutului său de potentat.

Dar indicaţiile nu lipseau pentru oamenii cu capul neîncălzit. Procesul Manoilescu, intervenirea la bară a unui şef de partid, achietarea acuzatului peste violenţele d-lui I. G. Duca, n'au fost avertismente destul de puternice pentru a aduce la realitate partidul liberal... El nu vedea că supapa începuse să joace pe locul său, că vaporii comprimaţi fâşneau din când în când pe sub ea. Consideraţiile de partid, devenite acum aproape personale, acopereau ochii omului care se aşezase la cârmă »pentru doisprezece ani.«

Dacă trecem în lagărul partidului naţional-ţărănist, observăm o întunecare de aceiaş esenţă.

O uşoară comparare între atitudinea adoptată de acest partid în opoziţie şi între aceia de la guvern, descopere nudul adevăr. Câtă vreme fruntaşii acestor grupări păreau osândiţi la veşnica opoziţie, ei utilizau problema succesiunii în interesul partidului şi ameninţau cu ea. Nu odată în discursurile lor sedicioase, trimeteau astfel de ameninţări fie partidului liberal, fie Regentei. Iar la 6 Mai 1928 au vroit să capteze această problemă în folosul lor.

Dar, se va zice, nu erau în aceste decizii şi unele consideraţii referitoare la interesul superior al ţării? Nu era cumva la mijloc şi o viziune a soluţiei naturale?

Pentru răspuns să se compare atitudinea din opoziţie cu aceia de la guvern. Un an şi jumătate de guvernare, partidul naţional-ţărănist nu numai că n'a făcut nimic, dar nici măcar nu s'a gândit la așa ceva.

I-a lipsit poate prilejul?

Din nefericire pentru el, nu are nici această circumstanţă. Dimpotrivă: prilejul oferit de soartă la 9 Octombrie 1929 l-a descoperit la polul opus intereselor superioare. Cu gestul stupid al râmei care, roabă pântecului, nu poate privi în sus, către soare, ei şi-au aranjat pe scaunul Regentei cu forme în regulă: nu un prieten, nu un om indicat de fatalitatea poziţiunii ocupate în stat, ci o rubedenie... şi vai! o rudă pensionabilă pentru incapacitate de serviciu. Mai jos nu putea cădea un partid venit la cârmă cu pretenţia de a sluji interese-

lor obiective ale țării, peste cele vremelnice, ale coteriei sau persoane-
lor lor. Pudoarea însă a biciuit în fața chiar pe unii membri ai
guvernului; ei au impus atunci șefului imediată înlăturare din mijlo-
cul lor a celor vizați. O ușoară auto-flagelație a scos de urechi pe
unul și a aruncat într'un »sanatoriu« câteva luni, la Viena, pe celălalt.

Dar iată pentru sceptici și contra-probă.

Soluția naturală era în aer; ea bătea în inimile tuturor; sbura
de pe buzele fiecăruia. În seara de 7 Iunie, ea s'a impus, evident,
cu puterea elementară a naturii. Care a fost atitudinea partidului de
la guvern, partidul soluției-Sărățeanu? Foarte simplu: *ils ont volé
au secours de la victoire!*

Dar a partidului liberal? Este mai tipică. La 9 Iunie partidul
liberal consideră faptul ca o „sacrificare a celor mai vitale interese
de stat.“ (Vezi *Viitorul*: Manifestul către țară, de la 9 Iunie a. c.)
După cinci zile, ziarul *Ordinea* (de Joi 14 Iunie a. c.) publică „o
importantă declarație a d-lui Vintilă Brătianu.“ Ce era? O simplă
mlădiere de coloană vertebrală: șeful se arată „cel dintâi mulțumit,
dacă binele țării ar veni... indiferent din partea cui...“ După
opt zile de la manifest, d-l I. G. Duca, figura integră de senator
roman, devine dintr'odată „prin rațiune și temperament partizanul
concilierii.“ (*Viitorul* de la 17 Iunie 1930.) În subsidiar, d=sa și
tutti quanti se așează la pândă, sub podișcă, într'o „expectativă
patriotică.“

Eminescu rămânea extaziat de patriotismul comparașilor d-lui
I. G. Duca: „O, te-admir progenitură de origine romană.“

Opinia publică de azi, mai puțin entuziastă ca poetul, stă și ea
într'o uimită expectativă și urmărește cu o adevărată desfătare sufle-
tească tumbelul marelui partid liberal la picioarele Regelui Carol II.

Dar nesocotirea soluției naturale a fost și altfel sancționată.
Precum în lagărul guvernamental soluția Sărățeanu a lărgit sciziunea
dintre grupări, astfel și în partidul liberal fiul lui Ion I. C. Brătianu
și-a luat sarcina să sancționeze el însuși vechile metode ce au con-
stituit patrimoniul muced al acestui partid. Succesiunea de primogeni-
tură se instaurează astfel și în cea de-a doua dinastie.

* * *

Care a fost atitudinea partidului poporului față de problema
succesiunii? Prin glasul autorizat al șefului său, partidul și-a spus
cuvântul în câteva prilejuri.

Pentru vremea când trăia Regele Ferdinand și aceea din zilele
morții, atitudinea partidului s'a conformat dorinței regale exprimate cate-
goric. (Este locul să amintim aici, că scrisoarea Regelui din Iunie
1927, scrisoarea-testament pe care d-l I. G. Duca a publicat-o și în
fac-simile, în broșura sa din Mai 1930, nu era în Iulie 1927 consi-
derată ca apocrifă. Falsul nu era încă evident, mai ales că în publi-
cația de atunci ea era redată numai în caractere tipografice).

feritele sguduirii în ce privește credința și morala, elemente esențiale pentru înlăturarea unor mișcări păgubitoare societății; dar biserica noastră și-a ținut de datorie ca, fără nici o constrângere, să tindă spre buna ordine în stat, căutând prin mijloacele sale morale să șadăască în sufletul credincioșilor credința mântuirii, îndrumându-i spre evlavia din care rezultă ordinea morală și socială.

În temeiul *statutului organic* și cu ajutorul organelor sale legale, — comitet parohial și sinod — biserica noastră a organizat societăți corale bisericești, fanfare și biblioteci parohiale. În afară de comiteele parohiale s'a organizat pe lângă acești protopresbiterat, ca și înainte de război, *asociația religioasă* ce conduce pe preoții acestei circumscripții repartizați în patru grupe și anume: grupa I. Vârșet, II. Straja, III. Coșteiu și IV. Marghita. Preoții din grupele amintite își fac datoria pe rând, în fiecare comunitate din cercul respectiv — sf. liturghie dimpreună cu o cuvântare potrivită și frumoasă — și astfel se răspândește cultura la țară, care este atât de necesară credincioșilor noștri.

D-voastră mă întrebați dacă s'a ajuns la vreun rezultat pe tărâmul conducerii bisericești? După cum am arătat mai sus, biserica noastră ar putea să ajungă la rezultate eficace și folositoare din punct de vedere al credinței, moralei și culturii. Dar, durere, tocmai organele politice și administrative menționate de d-voastră, a căror chemare ar fi să sprijinească acțiunea organelor bisericești, fiind ostile dreptului canonic, — ne pun piedici:

a) Nu permit societăților corale, fanfarelor să dea concerte în în școală și reprezentații teatrale; iar în Dumineci nu permit ca preoții să fie exorțate cu elevii de școală.

b) Organele inferioare administrative, în loc să participe la slujbă și ședințele religioase, suspectează activitatea atât de folositoare societății a cercurilor religioase, făcându-ne, după mentalitatea lor, greutăți pornite din nobile îndemnuri, care însă nu sunt decât păgubitoare.

În timpul liturghiei, primarii satelor țin ședință și cancelaria deschisă, în loc să premeargă cu exemplul frecventând slujba, mai ales primarul, cel distins și jurat, etc. În Dumineci și sărbători atelierele și crășmele sunt deschise, unde se pun la cale toate relele, în loc să se frecventeze sf. biserică.

Domnule președinte, aș putea să continui în această direcție și să invoc axioma următoare, ce ne duce până la începutul dreptului canonic: „Biserica e datoră să sprijinească statul, — dar și statul trebuie să ajute biserica“.

Împrejurarea, că vă interesați de viața noastră bisericească, ne întărește în credința, că grație laudabilei inițiative a d-voastră, legătura dintre biserică și stat se va amplifica tot mai mult în viitor, în folosul obștei, lucrând umăr la umăr, din care vor rezulta roade bune pentru consolidarea căminurilor noastre, pe care fiecare din noi este dator a le întări. Sunt încredințat că d-voastră, domnule preșe-

amne, ca un om care trăiește în mijlocul poporului, veți avea în vedere dorința mea ferbinte, influențând organele din subordinele dvoastră să înțeleagă însemnătatea activității bisericii noastre și să o sprijinească.

Ad. 6: — Din cele spuse la punctul 5 rezultă deștul de clar de unde provine apatia și indiferența față de credință și biserică.

Ad. 7: — Modesta mea părere este, că, în momentul când biserica va fi susținută în acțiunea ei, atunci va fi învinsă și apatia față de biserică.

Ad. 8: — Opinia și propunerile mele sunt suficient dezvoltate în punctele de mai sus.

Rog binecuvântarea Domnului asupra bunelor dvoastre intențiuni și cred că veți avea în vedere cele expuse de noi cu privire la asanarea răului ce chinuște societatea din părțile noastre.

Traian Oprea,
protopresbiter al Vârșetului.

În tablourile despre care se face mențiune în acest raport, se copriod datele privitoare la averea comunităților bisericii române din protopresbiteratul Vârșetului și pe care le rezumăm în următoarele:

Cele 19 comunități bisericesti au:

Biserici în valoare de	2,932.500	dinari
Case parohiale în valoare de . . .	467.500	"
Case culturale " " " . . .	189.000	"
181 ⁴³⁰ iugăre cadastrale în valoare de	177.000	"
788 ⁶²⁰ " " " " " " " " "	1,895.000	"
Fonduri bisericesti " " " "	1,035.805	"
Avere mobilă bisericască în valoare de	543.500	"
22 edificii școlare în valoare de . .	1,742.500	"
Avere mobilă școlară în valoare de	49.000	"
816 iugăre cadastrale la Marghita	} 2,758.000	"
1 casă și 20 iugăre cadastrale la Biserica-albă (Fundatiunea Bălănescu)		

În cele 19 comunități românești sunt 27 de parohii, dintre care 6 sunt vacante.

Datele din protopresbiteratul Panciovei, spre regretul nostru, nu se cuprind în această monografie.

P. NEMOIANU

Argumente democratice

— Comedie electorală cu două fețe —

II.

În sala de clasă, grămădiți în băncile prea mici pentru ei, stau sătenii așteptând pe „conul Vasilică“, a cărui sosire o anunțase Ili Dârzul. Din zumzetul vorbirii lor potolite, răsare când un hohot, când un scuipat repezit printre dinți, când o întrebare care împunge:

Un țăran: Și zi, ai grăit cu boerul măi Ili?

Ili: Grăit, dară.

Acelaș: Ei, cum ți se pare?

Ili: Pare om de treabă.

Acelaș: A ha! V'ați lovit la... *idii!*

Moș Ion: Va să zică ai prins dragoste de... *conu Vasilică*, măi Ili!

Ili: Ei, nânașule, par'că aici îi vorba de dragoste!

Moș Ion: Apoi știi, știi! Îi vorba de gologani și de ghionturi. De, nu-i cuvânt că vă potriviți. Și *conu Vasilică* îi o sculă care nu se mai află.

O voce: Când te duci la el pentru vre-un *proces*, te belește de șapte *chei*.

Moș Ion: (*râzând*) Da, da! Numai când te gândești la el trebuie se pui mâna în pungă. Da altfel om de treabă, bun să-1 pui la rană. Nu-i așa măi Ili?

Ili: Apoi nânașule știi *ghine* că eu cu *niata* nu mă'ncondrez.

O voce: Va să zică, popa și profesorul s'o dat cu stăpânirea.

Altă voce: Păi firește! Că doar la *govern* îi dulceața.

Ili: (*tare*) Să știi tu! Chiar și noi toți, dela cine așteptăm o dreptate și-un folos dacă nu dela *govern*, că la dânsul îi și pânea și cuțitul!

Moș Ion: A, ha, ha! Te-ai lovit cu boerul și-ai început să faci *pripogandă*. Măi fine Ili, nu-ți mai făрма limba de sufletul dracului, că vorba nu-i de fine. Tu, cu meșteșugurile tale, că slavă

Domnului, ai un pumn cât un cap de berbec. Cu limba lasă să lucreze popa și profesorul că asta-i treaba lor.

O voce: Iți cam strică socotelile cumătru Ion!

Ili: Tu să faci, dacă nu vrei să-ți zic o vorbă proastă. (Intră învățătorul).

Invăț.: Moș Ion, aș avea o vorbă cu d-ta. (Moș Ion ese).

Ili: (râzând) L'o chemat la o țară de consăliu. Ii dat dracului profesorul.

O voce: Degeaba își răcește gura, că pe Moș Ion nu-l poate boteza. El are o vorbă: „nici pe dracul să-l vezi, nici cruce să-ți faci“.

Ili: E hei, nu uita tu că „vorba dulce mult aduce“. (Intră moș Ion).

O voce: Ei, te-o dăscălit?

Moș Ion: Păi... fraților, ursul nu gioacă de bună voe săracul! Și eu chitesc că vrea ei să-l facă urș pe bietul profesor. Da lasă că l'am scăpa noi.

(Intră preotul, învățătorul și Vasile Popescu. Un val de tușă trece printre săteni, cari s'au ridicat în picioare la intrarea cărturarilor. Treptat se restabilește liniștea, oamenii se așează în bănci iar preotul se sue pe catedră).

Preotul: Fraților, conul Vasilică Popescu, aici de față...

Ili: Să trăiască! (Câteva voci: „hura“).

Preotul: ...ne-a poftit să ne grăiască despre durerile și trebuințele noastre, acum, în preajma alegerilor, când trebuie să ne trimitem oamenii noștri în sfatul țării. Domnia sa este în fruntea listei pusă de stăpânire, cu oameni tot unul și unul, cumpăniți, și cu greutate. Eu fraților ca păstor sufletesc vă pot aminti că și Domnul nostru Isus Cristos a zis: „dați Chezarului ce-i al Chezarului“, când a fost ispitit de farisei, ca să grăiască de rău împotriva stăpânirii. Și de-atunci încă, a rămas lămurit pentru noi creștinii ca stăpânirea dela Dumnezeu ne vine. Și dacă ne socotim bine, vedem că, chiar trebuințele noastre pământesti și trecătoare, tot dela stăpânire se cuvine să le cerem. Că, bani pentru sfânta biserică, ori pentru școală, ori pentru o îmbunătățire a comunei, ori pentru sămânța câmpului, tot dela stăpânire, adecă dela guvern îi căpătăm. E bun înțeles că opoziția nu ne poate ajuta cu nimic. De-aceia, după socotința mea, n'avem nici folos dacă mergem împotriva guvernului. Și după cum stă scris și 'n cărțile sfinte nu uitați că: e vai și amar de turma fără păstor; iar turma de păstor trebuie să asculte că numai spre folosul ei va fi. Rugându-mă lui Dumnezeu, pentru voi fraților, ca din înălțimea stăpânirii sale, înțelepciune să vă sloboadă, să-i dăm acum ascultare lui conu Vasilică. (Preotul, netezându-și barba se retrage dela catedră și face loc lui Popescu. El se încheie la haină, își smuncește manșetele și gustă delicat din paharul cu apă).

Popescu: Cetățeni, animat de cele mai pure sentimente democratice viu pentru prima oară în lumea satelor, temelie edificiului nostru social. De-aceia, sper că veți înțelege emoția, care mă copleșește în clipa prezentă. Democrația, cetățeni, este, în zilele noastre, formida-

bilul val purtător de dreptate socială. În fața lui vechea ideologie re-
acționară face mișcarea strategică de retragere, dacă nu vrea să fie
zdrobită de compresorul forțelor noastre.

Preotul: Bravo! (aplaudă).

Ili: Hura!

Popescu: Cetățeni, în mâinile noastre stă viitorul și siguranța
patriei. (Se încălzește treptat). Rugina reacționară trebuie să dispară!
Mergând cu noi la izbândă, vă veți asigura propășirea voastră și veți
garanta securitatea civilizației aici la răscrucea (dă cu pumnul în ca-
tedră) drumurilor din răsărit. (Bea).

Un țaran: (la urechea unui flăcău) Da amu oare pe cine su-
due măi Ghiță?

Ghiță: Da nu sudue bădiță, grăește politică.

Acelaș: Pe dracu! N'ai auzit cum a răcnit răscrucea!

Ghiță: Păi, grăește politică subțire; n'o înțelegem noi.

Popescu: Cetățeni, odată cu dobândirea celui mai formidabil
succes pe care democrația l'a marcat în istoria politică dela noi, odată
cu votul universal egal, direct și secret, o mare datorie vă incumbă:
selecționarea meticuloasă a reprezentanților națiunii stă în mâinile
voastre; în mâinile voastre bătătorite de sfânta muncă; în mâinile
voastre disprețuite până eri de către boerimea înstrăinată, care extor-
cându-vă plus valoarea muncii vă impunea numai datorii păstrând
pentru ea drepturile; în mâinile voastre care sunt pârghiile de înăl-
țare spre fericire a patriei și neamului nostru. (Bea).

Ili: (aplaudă) Hura!

Popescu: Dac'aș fi Demostene...

O voce: Conu' Dimosteni care-o fost prefect?

Popescu: Nu cetățene! Acela e un nenorocit reacționar care
v'a încălcat drepturile.

Altă voce: Ba ni-o făcut și mult bine!

Altă voce: Să trăiască!

Popescu: Nu uitați cetățeni că acela e pe lista opoziției.

O voce: Nu face nimic! Să trăiască și el că-i om bun. Și-apoi
par'că n'are să vie iar la guvern?

Popescu: Nu uitați domnilor, că alegerea se face pe liste, și
este necesar să votați în întregime lista noastră.

Preotul: Așa e!

Ili: Să trăiască listra guvernului!

Popescu: Cetățeni, soarele dreptății pentru voi, care se ridică
majestos la orizontul politic, nu trebuie întunecat cu umbrele reacțio-
narilor din opoziție. Nu uitați că decenii lungi și triste ați fost opri-
mați de vitregia unor conducători reacționari, cari călcând cu dispreț
constituția, se complăceau într'o beatitudine de omnipotenți. Adu-
nați-vă sub steagul nostru, al democrației integrale, pe care am jurat
că vom realiza, alfa până la omega, întregul nostru program, în mod
inebranlabil!

Preotul: Așa e. Să trăiască democrația!

Ili: Hura, hura, hura!

Moș Ion: (se ridică) Aș avea și eu de spus o vorbă.

Preotul: Se poate moș Ioane! Numai să termine conu Vasilică.

Popescu: Nu părinte, poate vorbi acum. Eu voi continua la urmă. Poate ne va aduce lucruri interesante.

Preotul: Atunci poftim aici moș Ioane.

Moș Ion: Nu se cuvine părințele. Eu am să spun o vorbă proastă țărănească și-o pot rosti și de-aici.

Popescu: Ba nu, nu. Poftim aici sus moș Ioane.

Moș Ion: Ferit-o sfântul coane Vasilică. Eu nu pot grăi ca din cărți, cum grăiți dv.

Popescu: (măgulit și zâmbitor). Da mă cunoști moș Ioane?

Moș Ion: Da cum, păcatele mele, să nu te cunosc coane Vasilică, dacă te-am avut la proces.

Popescu: Așa? Uite eu nu țin minte.

Moș Ion: Se poate, se poate, că mata n'ai fost aucațul meu. L'ai apărat pe Toader Buruiană, și mata mi-ai amânat procesul patru ani, până când cu mare greutate l'am câștigat anul trecut, în toamnă.

Preotul: Ai cuvânt moș Ioane.

Moș Ion: (își netezește mustețele cu dosul palmei și-și aburcă sumanul pe umeri). Apoi, oameni buni, iacăță despre ce-i vorba. Din vorbirea mândră a lui conu Vasilică și din sfaturile înțelepte date de părintele Iroftei, eu am priceput că, dacă vrem să ne fie bine și să trăim mulți ani pe pământ, atunci trebuie să votăm listra guvernului așa cum se găsește.

Preotul: Așa e!

Ili: Să trăești nănașule!

Moș Ion: Asta-i o socoteală tare bună, mai ales că pe listră sunt tot oameni unul și unul, cum a spus și părintele. Nu mai vorbesc de conu Vasilică, aici de față, că doar îl vedeți și-l știți. Da să grăim o țără despre conu Iorgu Spanopol al doilea de pe listră. Poate că dv., oameni buni, nu-l cunoașteți, că moșia d-sale e în ceia margine a ținutului; da eu îl cunosc tare bine, bată-l norocul. Conu Iorgu îi acel vestit boer care lua 50 de bani de fiecare rață ori găscă țărănească prinsă pe iazul boeresc, iaz mare cât cuprinzi cu ochii. Dumnealui îi acel om bun la suflet care făcuse o socoteală că vărătul unei oi să coste 12 lei, că atâta lua dacă adunai banii și brânza. Și pe atunci cu 11 lei cumpărai o oae, așa că țărani își cumpărau oile în fiecare an. Dumnealui avea tocmiți haidăi care abăteau cireada satului pe-o margine de lan boeresc, și după trebușoara asta lua vitele la curte și oamenii plăteau ștraf. (Popescu șoptește la urechea preotului). Dumnealui...

Preotul: Aceste-s lucruri vechi moș Ioane. Acuma conu Iorgu și-o împărțit moșia la oameni.

O voce: Ursul sireacul nu joacă de bună voce.

Moș Ion: Și mă socotesc eu, oameni buni, unde am putea noi găsi un suflet mai bun, și un om cu mai multă tragere de inimă pentru țărănime ca bietul conu Iorgu? (Hohote de râs).

Preotul: Apoi moș Ioane, dacă grăești așa sunt silit să-ți iau cuvântul.

Moș Ion: Eu chiteam părințele că putem vorbi cum ne pricepem și cum ne doare. Da... dacă nu se poate, iacă tac.

O voce: Să vorbească moșu Ion.

Alta: Să vorbească cumătru Ion.

Alta: Zi-i înainte că-i zici bine.

Popescu: Domnu Ili Dârzu ce are de zis?

Ili: Apoi coane Vasilică, eu cu nânașul Ion nu mă pot încondra. Că dumnealui m'o cununat, mi-o botezat copchii și mult bine mi-o făcut.

Popescu: Par'că fusese vorba...

Ili: Apoi ce-am vorbit, sfânt rămâne, da de nânașul Ion nu mă pot lega.

O voce: Amu spune ce știi despre dumnealui. (*Arată spre Popescu*).

Moș Ion: (*râde*). Apoi pe dumnealui îl cunosc bine cei cari l'au avut aucaț.

Preotul: (*șoptit*). Ne freacă rău opoziția.

Moș Ion: Conu Vasilică e un om cu dreptatea în sân, care nu se mai află. Eu am să vă spun numai povestea judecății mele.

Popescu (*între preot și învățător*): Aveți să-mi plătiți scump această infamie. (*Se ridică și ese precipitat în hohotele de râs ale țărănilor*).

Ili: Mi-ai mâncat bumășfile nânașule.

Moș Ion: Lasă că le capeți de la conu Grigore stați-ar în gât, finule.

Preotul (*dezolat*): Va să zică te-ai răzbunat frate Pintilie.

Invăf.: Ducă-se dracului.

Preotul: Dar mi-ai mâncat culionul.

Invăf. (mirat): Nu 'nteleg! (*pleacă*).

Preotul: Lasă că știu eu ce spun, luate-ar dracul, Doamne iartă-mă!

VLADIMIR NICOARĂ

Cronica politice externe

Greutățile guvernului englez

Deși abia de un an la putere, guvernul Mac Donald se luptă cu mari greutăți atât înăuntru, cât și în afară. Rezultatul necomplet al conferinței pentru dezarmarea navală, eșecul intervenției ministrului de externe Hendersen pe lângă d. d. Grandi și Briand pentru înlăturarea neînțelegerilor franco-italiene, precum și ruperea negocierilor anglo-egiptene constituie tot atâtea nesuccese. Mult mai greu apasă însă asupra guvernului turburările din India, imputându-i-se că n'a știut sau n'a vrut să ia măsuri din vreme pentru înlăturarea lor.

Dacă acestea sunt dificultățile de ordin extern, considerând și turburările indiene tot ca o dificultate externă, guvernul Mac Donald întâmpină greutăți mari și în politica internă. A fost bătut de câteva ori în Camera Lorzilor; s'a găsit în postură rea și în Camera Comunelor cu ocazia discuției legii pentru industria cărbunelui, cât și acum în urmă, când, propunându-se o moțiune de blam la adresa unui ministru, n'a obținut decât o infimă majoritate de 15 voturi. Toate acestea, dacă n'au avut urmări mai grave și imediate, au contribuit mult la sdruncinarea prestigiului său.

Origina tuturor acestor greutăți stă în lipsa unei majorități, pe care să poată conta în toate împrejurările, silind guvernul să menajeze pe liberali, pentru a obține prin voturile sau abținerea lor majoritatea necesară. Din această cauză, guvernul nu poate să-și realizeze programul, ceace provoacă decepțiunea partizanilor, în deosebi a aripei stânga a partidului laburist, condusă de deputatul Maxton, din ce în ce mai ostilă d-lui Mac Donald și membrilor din cabinet.

Toată campania electorală în trecutele alegeri generale, partidul laburist a desfășurat-o pe baza următoarelor două puncte de program: dezarmarea navală și rezolvarea chestiunii atât de grave a șomajului. Ori, ambele aceste puncte n'au putut fi realizate. Dezarmarea gene-

litice. Laburiștii o resping pentru că se tem că, prin introducerea re-
prezentării proporționale, situația lor s'ar slăbi în centrele industriale,
unde astăzi sunt stăpâni absoluți. În cazul când s'ar realiza această
reformă, ar pierde o parte însemnată din mandate în favoarea libera-
lilor. Contra reformei sunt de altfel și conservatorii, având aceleași
temeri pentru regiunile agricole, unde reprezentarea proporțională le-ar
răpi un număr oarecare de locuri, tot în favoarea liberalilor.

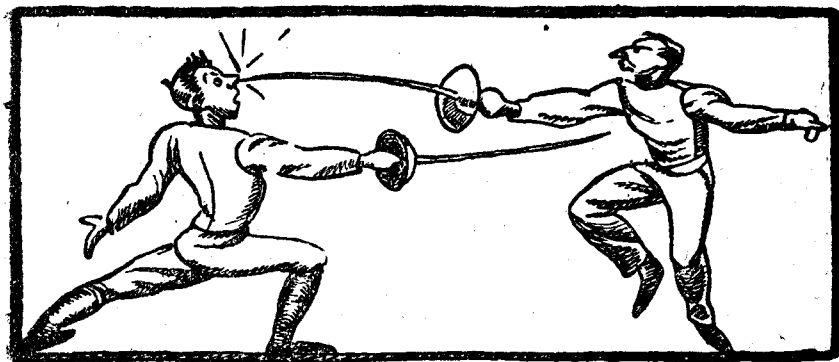
Acordul cu liberalii rupându-se, situația guvernului s'a agravat
cu atât mai mult, cu cât aripa stângă a partidului laburist se arată
tot mai nemulțumită, având velleități să se rupă complect de partid și
să formeze o nouă organizație politică, un al patrulea partid. Rându-
rile stângei au sporit prin azeziunea fostului ministru Mosley, care a
fost de altfel repede înlocuit prin maiorul Attlee, fost subsecretar la
război în primul cabinet Mac Donald. Aripa stângă câștigă însă
măreș partizani, aderenții ei se apropie de 50, număr însemnat într-o
Cameră în care laburiștii în total sunt 288, față de 259 conservatori.
Plecând acești 50 definitiv din partid, numărul partizanilor lui Mac-
Donald s'ar reduce la 238, la mai puțin decât acela al conservato-
rilor, ceea ce ar însemna că nu mai există nici un pretext pentru
rămânerea d-lui Mac Donald mai departe la guvern. Situația s'ar
agrava pentru acesta, cu atât mai mult cu cât succesiunea ar trece
în mod automat asupra partidului celui mai puternic, în speță con-
servatorii, prezidând ei viitoarele alegeri, ceea ce nu s'ar întâmpla în
caz când guvernul ar fi răsturnat printr'un vot de blam. Într'un ase-
menea caz, după tradiția engleză, alegerile urmează să fie prezidate
de guvernul pus în minoritate, ceea ce constituie totuși un avantaj
apreciabil, pentru că și în Anglia, cu tot neamestecul autorităților în
alegeri, există o cât de neînsemnată zestre guvernamentală.

* * *

Cu toată situația critică în care se găsește guvernul, totuși
Mac Donald beneficiază de avantajul, că nimeni nu vrea astăzi să
consulte țara din nou. De aceea nu este probabil ca stânga labu-
ristă să se rupă de grosul partidului, continuând însă să-i facă greu-
tăți, cum este probabil ca opoziția liberală și conservatoare să-i dea
un vot de blam.

De acest fapt profită acum guvernul. Cu toate că se vede pa-
ralizat în mișcările sale, ne mai fiind stăpân pe situație, dl Mac
Donald va mai rămâne la putere, atât timp cel puțin cât șefii parti-
delor de opoziție, de dreapta și de stânga, nu vor fi în stare să
domineze cel puțin ei evenimentele, dacă nu le poate domina gu-
vernul.

V. P. R.

GAZETA RIMATĂ

Concediul...

Di Iuliu Maniu, președintele Consiliului, va pleca în concediu la sfârșitul lunii viitoare.

Ziarele guvernamentale

*Subt arșița săgeților solare
Intreg guvernul țării se prăjește,
E-atât de cald, încât nu-i de mirare,
Că domnul președinte nădușește.
La cârmă stă de-un an și jumătate,
N'a isprăvit nimic, dar n'avu tihnă,
A ostenit în inactivitate
Și-și cere meritata lui odihnă,
Căci truda-i stearpă n'a fost prea ușoară,
— Ca argument n'aduc nici un adaos —
Atât și-a tras tovarășii pe sfoară,
Că are acum nevoie de repaos.*

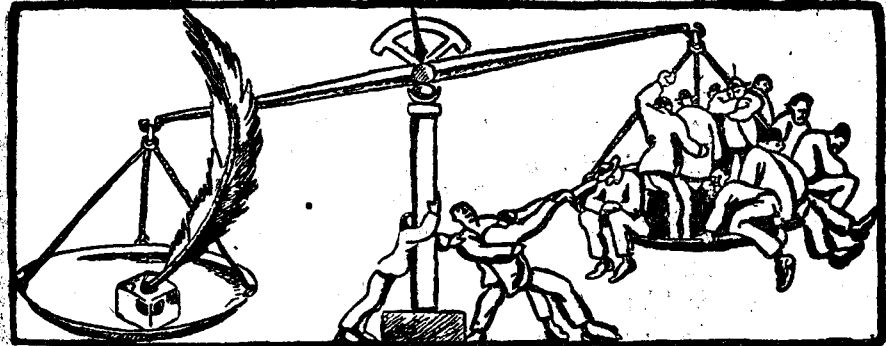
*Ca om cinstit și gospodar cuminte,
Deprins să facă tot cu socoteală,*

A vrut să plece domnul președinte
Lăsându-și treburile 'n rânduială.
Nepoților le dete Bădăcinii,
Lui Cicio-Pop povara guvernării,
Apoi chemă de peste tot străinii
Și le împărți, pe rând, averea țării.
La teatru se-așezară albanezii,
La drumuri și șosele-americanii,
Chibritele le luară suedezi,
Iar telefoanele și poșta: mexicanii!

La toate le-a găsit câte-un remediu
Ingenios, energicul Ghiulucă;
Să plece fără grije în concediu,
C'avea, ce-i drept, tot dreptul să se ducă...
Cu gându'n urma lui, întreg poporul
Il va petrece vesel spre hotare,
E 'ncredințat, că n'o să-i ducă dorul:
L'ar fi trimis el însuș la plimbare.
Deci, nimeni înapoi n'are să-l cheme,
Căci nimeni n'ar dori să vină iară,
Cu cât s'o odihni mai multă vreme,
Cu-atât mai bine fi-va pentru țară.

ION PIERDE-VARĂ

— controlor la vagoanele de dormit —

ÎNSEMNĂRI

Economie sau risipă? — Nu știm cui anume aparține ideea de a se plăti celor doi foști membri ai Regenței, — I. P. S. Sa patriarhului Miron Cristea și d-lui C. Sărățeanu, — câteo recompensă națională, pentru tot restul vieții, în sumă de 1 milion 800 mii lei anual. N'am întreprins nicio investigație în această direcție, fiindcă, în România, căutarea paternității nu-i îngăduită. Se poate spune, însă, că inspirația autorului, sau a autorilor acestui act de dărnicie, n'a fost dintre cele mai fericite. Dovadă dificultățile pe care propunerea cu pricina le-a avut de întâmpinat chiar în mijlocul majorităților parlamentare național-tărăniște. La Cameră s'au găsit 37 de deputați, cari au lăsat să cadă în urnă bila neagră, și numai un singur vot dacă s'ar fi deplasat, proiectul de lege ar fi căzut, cu toată stăruința personală a d-lui Iuliu Maniu, care și-a dat pe față adevățul său.

E foarte probabil, ca guvernul actual să aibă motive speciale de recunoștință față de răposata instituție a Regenței, mulțumită indulgenței căreia s'a menținut atâta vreme la cârmă, cu toate greșelile și cu toate ticăloșiile săvârșite. Se poate spune, că dacă n'ar fi fost Regența, n'ar fi, astăzi, la putere, nici d. Iuliu Maniu... Țara n'a ju-

decat, însă, tot astfel. Opinia noastră publică, atâta câtă avem, nu se simte datoră cu nimic unor oameni, cari, având să îndeplinească, unii dintre ei pe negândite, prerogativele Coroanei, au fost atât de puțin la înălțimea greii lor misiuni, încât puțin a lipsit să nu ne prăvălim cu toții în prăpăsită complectă anarhie. Epoca turburată, dela moartea Regelui Ferdinand până la suirea pe tron a Regelui Carol al II-lea, urmașul său legitim, a lăsat în urma ei amintirea unui vis rău din care abia ne-am deșteptat. Cetățeanul, care și face cruce c'a văzut treburile țării îndreptate pe calea cea bună după trei ani de orbecări primejdioase, nu poate pricepe de ce statul va trebui să achite de-acum încolo în fiecare an o importantă recompensă națională unor foști demnitari, cari, într'o penibilă perioadă de provizorat, n'au făcut decât să încurce lucrurile. . .

Această nedumerire se mai complică și cu reaua stare în care se află finanțele publice. Când atâtea necesități urgente de interes obștesc nu pot fi satisfăcute, când atâtea îndatoriri morale ale statului rămân neîndeplinite din lipsă de fonduri, fiecare se simte îndreptățit să se întrebe, cum de se găsesc bani pentru răsplătirea atât de generoasă din punga contribuabilului, a unor

servicii, pe care numai fericirii guvernării de astăzi au fost în măsură a le aprecia?

În privința aceasta a fost, desigur, impresionantă expunerea din Senat a dlui general L. Popovici, care a arătat, că nu demul d-ș-a a intervenit în sprijinul cererilor unor invalizi de război nedreptățiți, apoi în favoarea unor ofițeri veterani ai războiului dela 1877, dar ambele sale intervenții au fost refuzate, dându-se drept pretext aceeaș lipsă a fondurilor bugetare. Iată, totuș, că renta viageră oferită celor doi foști Regenți, — cari își au și altfel asigurate mijloace largi de existență, — ar fi cu mult prea îndestulătoare pentru alinarea lipsurilor și mizeriilor reale, ale unor luptători schilodiți sau îmbătrâniți în s'ujba patriei.

De aceea, ni se pare foarte justificată speranța unora, că cei doi foști Regenți, cărora, fără îndoială, nu li s'a cerut învoirea, vor refuza cadoul ce li se face, arătând, nu numai înțelegere pentru dificultățile financiare al țării, dar dovedind înaintea tuturor, că n'au de primit nicio răsplată din partea dlui Iuliu Maniu și a amicilor săi. Ar fi un gest îndelung aplaudat de toată lumea, Regența de ieri reușind astfel să obțină, cel puțin în chip postum, un sentiment de aprobare generală. . . Ea ar arăta, că ar fi știut să îndemne la economie, cu exemplu său personal, pe cei prea lesne înclinați să săvârșească acte de risipă.

Alt protector al Regelui. — A fost descoperit într'o cafenea din Timișoara, în persoana d-lui Sever Bocu, așa zisul director ministerial al Banatului, care binevoind a acorda, între două șvarțuri, un interview ziarului *Vestul*, s'a constituit în amic din copilărie și confident de exil al actualului Suveran. Nu mai reproducem cu de-amănuntul delicatele sale destăinui, fiindcă, pe de-o parte ele miroase a minciună cale de 600 kilometri, iar, pe de altă parte, fiindcă ne repungă numai ideia de a ne face, la rândul nostru, ecoul unor asemenea groso-

lării de suburbie. Dacă ar fi să luăm drept bune destăinuirile fanteziste ale d-lui Sever Bocu, ar trebui să credem, nu numai că fostul contabil dela Lipova a jucat un rol hotărâtor în reînțoarcerea Regelui Carol, dar i-a fost, în anii pribegiei, un consolator de fiecare zi, un adevărat frate de cruce. Ar trebui să ne mirăm, cum se face, că primul guvern al noiei domnii nu s'a constituit sub prezidenția d-lui Sever Bocu; pe a cărui margine de pat a venit să se destăinuiască de-atâteaori, la Paris, Suveranul de astăzi al țării...

Nu pricep acești aventurieri dela periferia votului universal, că nu se poate trăi o viață întreagă numai din escrocherie politică, și că bătăria, ca toate beteșugurile morale, are și ea o margine? D-l Sever Bocu, și alții de teapa dumisale, după ce au folosit toate apucăturile pentru a înșela pe naivi, își închipuiesc acum, că vor impresiona teribil opinia publică, povestind imagine scene de inimitate pentru a arăta, că la nevoie, ar avea dreptul să bată peste umăr pe însuș Regele țării, amicul și obligatul lor. E o socoteală cu totul greșită, mai întâi, că Suveranul însuș trebuie să fie foarte neplăcut surprins de aceste jignitoare lăudăroșii, și în al deilea rând, fiindcă românul e prea deștept ca să nu înțeleagă, că figura unui biet întreținut politic de felul d-lui Sever Bocu nu se prea potrivește cu rolul de protector și confident al unui viitor monarh, chiar când acesta se află departe de tronul ce i se cuvine...

Liberalii s'au muiat. — După declarațiile năbădioase, după amenințările și insultele adresate M. S. Regelui, în ajun și chiar a doua zi după întronare, liberalii, prin glasul dlui I. G. Duca la București, pin acela al dlui Al. Lapedatu la Cluj și al dlui Gh. Tătărescu la Deva, au revenit la sentimente mai bune, proclamând de astădată „espectativa“, în așteptarea cât de apropiatei supuneri complete și definitive, ajungând să strige chiar: „Trăiască Regele!“

însuște partidul liberal", acum îl laudă, găsind că „partidul are în sânul său oameni democrați, dezinteresați și capabili, în care țara se poate baza”. Mirarea *Viitorului* este explicabilă pentru că el își cunoaște admirabil patronii și le știe capacitățile și mai ales „democrația și dezinteresarea”.

Dar, cum se explică atitudinea acelei prese pe care o vizează *Viitorul*? Cum se explică, de pildă, că ziarul *Curentul* găsește d-lui I. G. Duca atâtea calități și perfecțiuni, cum n'a întâlnit istoria universală decât la foarte puțini dintre acei, cari s'au distins pe arena activității politice? Poate chiar la nici unul! Cardinalul Richelieu, Mazarin, Gladstone, Cavour, Bismarck, Clemenceau au acumulat fiecare calități și talente, au avut însă și defecte. Di I. G. Duca însă, după părerea dlui Pamfil Șeicaru, nu are decât din cele dinți, și câte încă!

Dacă am fi răutăcioși, am căuta să explicăm această atitudine prin faptul că dl I. G. Duca, în calitate de ministru de interne, a mânuit cu multă generozitate fondurile secrete și că există chiar posibilitatea să le mai mânuiască și în viitor.

Aceasta ar putea fi o explicație. Căutând și alta, mărturisim că n'am găsit-o, și, nefiind răutăcioși, ne resemnăm să credem în sinceritatea dlui Pamfil Șeicaru și să zicem, că dl I. G. Duca este în adevăr acea „rara avis”, cum ni-l prezintă directorul *Curentului*.

Politică și știință. — Un viu regret a provocat retragerea, pentru motive cu totul subiective, a dlui Sextil Pușcariu din rândul consilierilor comunali aleși la Cluj pe lista blocului românesc. Netăgăduita sa autoritate culturală ar fi putut să aducă prețioase servicii active unei cauze naționale, care, pe deasupra rivalităților dintre partide, ar avea nevoie de cât mai mulți susținători. E păcat, că un om de știință, pe care la un moment dat perspectiva lui tei pentru o idee a reușit să-l zmulgă din

neutralitate, n'a cântărit mai bine toate consecințele gestului său, trezindu-se, la drumul jumătate, că motive străine de convingerile inițiale îl împiedică să fie consecvent cu sine însuși. Ce bine ar fi fost, dacă obiectivitatea studiilor din cuprinsul îngust al bibliotecii n'ar fi eșuat atât de repede pe arena largă a intereselor obștești, pe care eruditul filolog n'a izbutit să le despărte de micile sale aranjamente personale.

Un ghetto clasic în 1930. — Orașelul Eisenstadt, de curând ridicat la rangul de capitală a Burgenlandului, provincia deslipită de Ungaria și transmisă Austriei prin tratatele dela St. Germain și Trianon, vrea să se mărească anexând satele din împrejurimi.

Wiener Allgemeine Zeitung cere să se facă o excepție în favoarea pitoreștei comune Unterberg, care, fondată în 1670 de evrei goniți din Viena, prezintă și azi toate caracteristicile unui ghetto veritabil.

La intrarea și la ieșirea localității, lanțuri și porți masive asigură stricta observație a sabbatului și a sărbătorilor izraelite. Servitorul sinagogei bate la porțile caselor, chemând pe credincioși la slujba religioasă și rabinul dă binecuvântarea sa noilor căsătorii, în stradă. În azilul săracilor, o sală specială este rezervată „oamenilor înțelepți și învățați” întrunindu-se acolo pentru a comenta Talmudul.

Până în Ianuarie 1925, păzitorul de noapte, cu paloșul în spate, făcea rondul său, pronunțând formula tradițională din evul mediu: „Așați, domnilor și doamnelor, că ciocanul a bătut zece lovituri; aveți grijă de foc și de lumină, ca nicio nenorocire să nu se întâmple”. Mai multe case poartă emblema semnelui tribului Levy.

Sinagoga din Unterberg posedă prețioase amintiri istorice. În cimitir există mormântul unui unchiu al lui Heinrich Heine și acela al unui strămoș al compozitorului Haydn, autorul vechiului imn imperial austriac. Noi nu știm că Haydn era de origine semită.